

11. SINIF FELSEFE

3. Ünite

1. Skolastik dönemin sonuna doğru kilisenin baskıcı uygulamalarına bilinçli bir başkaldırı devinimine girişen aydın bir kesim ortaya çıkmıştır. Bu aydınlar, dinsel dogmaların insan yaşamından uzaklaştırılması için âdeta bir mücadele süreci içine girmişler, aklı dini açıklamak için bir yol olmaktan çıkarmışlardır. Skolastik dönemin düşünsel yapısından kopuşun başladığı ancak hâlâ izlerinin görüldüğü bu dönem modern düşünceye geçiş aşaması olarak kabul edilebilir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Skolastik dönemde kilise baskıcı bir tutum izlemiştir.
B) Kilisenin baskıcı tutumuna karşı dönemin aydınları başkaldırı hâlindedir.
C) Modern düşünceye geçişte aydınların rolü büyüktür.
D) Modern döneme geçişte baskıcı uygulamaların etkisi devam etmiştir.
E) Modern döneme geçişte aydınlar dini açıklamada aklın önemini vurgulamışlardır.

2. MS 2. yüzyıl ile MS 15. yüzyıl arasını kapsayan Skolastik dönemden MS 15. yüzyıl ile MS 17. yüzyıl arasını kapsayan döneme geçişte tutucu, baskıcı bakış açılarının bırakılıp aklın merkeze alındığı, insan haklarının önem kazandığı bir anlayışın yerleştiği görülmektedir. Bu doğrultuda aşağıda Skolastik düşünce ile modern düşüncenin özelliklerini gösteren bir kontrol tablosuna yer verilmiştir:

SKOLASTİK DÜŞÜNCE		MODERN DÜŞÜNCE	
1	Felsefenin konusu dindir.	A	Felsefenin konusu insan, doğa ve evrendir.
2	Teoloji, felsefeye egemendir.	B	Bilim felsefeyi etkilemiştir.
3	Doğa; din ve akıl ile açıklanabilir.	C	Doğa; deney ve akılla açıklanabilir.
4	Düşünürler, kiliseye bağlıdır.	D	Düşünürler, otoriteye bağlı değildir.
5	Birey ön plana çıkmıştır.	E	Birey geri plandadır.

Skolastik düşünce ile modern düşüncenin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, bu tablodaki hangi maddeler yer değiştirmelidir?

A) 1 ile A B) 2 ile B C) 3 ile C D) 4 ile D E) 5 ile E

3. Gerçeği arayanın yaşamında bir kez tüm nesnelerden kuşku duyması gerekir. Çünkü duyular bizi birçok kez yanıltmıştır. Matematik bilgisinde de aklımızı kullanırken yanılmış olabildiğimizden onlardan da kuşkulanmalıyız. Her şey şüpheli iken tek şüphe edilemeyecek şey kendi şüphemizdir. Şüphe etmek düşünmektir, düşünmek demek var olmak demektir. Descartes buradan hareketle felsefesinin temeline koyduğu başlangıç doğrusu olan “Düşünüyorum, o hâlde varım.” sözüne ulaşır. Bu artık şüphe edilemez apaçık bilgidir.

Descartes’in “Felsefenin İlkeleri” **isimli eserindeki bu ifadelerden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?**

A) İnsan için her şey şüphelidir.
B) Doğru bilgi elde edilemez.
C) Var olmak algılanmış olmaktır.
D) İnsanın düşünmesi var oluşunun koşuludur.
E) İnsan önce var olur, sonra düşünür.

4. Ütopya filozofun tasarladığı hayali bir devlet modelidir. Thomas More dönemin İngiliz hükümetinde siyaset yapmış, devletin uygulamalarını beğenmeyerek bir ütopya yazmıştır. Bu eseri dönemin siyasal yapısını eleştirmesi açısından önemlidir. More, özel mülkiyetin her türlü mutsuzluğun kaynağı olduğu fikrindedir. O, eserinde ütopya ismini verdiği bir ada ülkesi tasarlar; bu ülkede özel mülkiyet yoktur, eşitlikçi bir zihniyetle düzenlenmiştir. Adada yöneticilerin halk tarafından seçilmesi gerektiğini belirten More, demokratik ve sosyal bir devlet tasarlar.

Buna göre filozofun ütopya oluşturmasındaki temel amaç aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Dönemin İngiltere’sini yeni baştan düzenlemek
B) Siyasal unsurların yanlış taraflarını ortaya çıkartmak
C) İnsanları daha huzurlu bir toplumda yaşatmak
D) İçinde yaşadığı şartları eleştirerek ideal bir devleti ortaya çıkartmak
E) Siyaset yapmanın zorluklarını ortaya koymak

5. Platon'a göre Sokrates, Septiklerin o bilinen "bilmek" argümanını yeterince eleştirememiştir. Çünkü bu argüman çok ikna edicidir. "Bilmek için araştırmalar yaparız ama bilmediğin bir şeyi sonra nasıl bilebilirsin?" sorusu cevaplandırılmalıdır. Eğer başlangıçta biliyorsan neden bilmeye çalışıyorsun? Yok eğer bilmiyorsan sonra bileceğin şeyin aradığın şey olduğunu sana kim bildirecek? Bu sorular Platon için de önemlidir ve cevaplandırılmalıdır. Platon, "İnsan bilmek için değil hatırlamak için araştırma yapar." argümanını sunar ve idealar dünyası fikri böyle doğar. 18. yüzyıla gelindiğinde ise Septiklere bu kez Descartes kulak verir. "Varsayalım ki septikler haklı olsun." der. Her şeyden şüphe edebiliriz. Ama bu şüphelerimizden nasıl şüphe edeceğiz? Descartes'e göre şüphelerimizden asla şüphe edemeyiz ve bunun da doğrudan farkında olduğumuz için varız. Düşünüyorum, o hâlde varım.

Yalnızca bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) İlk Çağ'daki bir düşünce 18. yüzyıldaki bir düşünceyi hazırlayabilir.
B) Descartes kuşku duyuyor olmasının üzerinden var olduğunu ortaya koyar.
C) Bir argüman, birçok farklı düşünceye kaynaklık edebilir.
D) Felsefede bilgi ve varlık alanında görüşler ortaya atılmıştır.
E) Platon'un idea düşüncesi Descartes'in düşüncesini etkilemiştir.

6. 15-17. yüzyıl felsefesi, İlk Çağ felsefesine özlem duyan düşüncelerle doludur. Orta Çağ'ın dogmatik anlayışından sıyrılarak yeni bir insan anlayışı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bilim insanlarından Kopernik, Orta Çağ boyunca kabul görmüş Dünya merkezli evren sistemi yerine, Güneş merkezli bir evren düşüncesi ortaya atmıştır. Galileo Galilei, "Taşın niçin düştüğünü değil nasıl düştüğünü merak ediyorum." diyerek taşın düşme yasasını araştırmıştır. Bacon ise tümevarım yöntemine dikkatleri çekerek bilim insanlarına nasıl araştırma yapılacağını göstermiştir. Descartes, "Düşünüyorum, o hâlde varım." argümanı ile beden ve ruh ayrımı yapmıştır. Thomas More gibi düşünürler ise yeni devlet tasarımları hayal etmişlerdir.

Buna göre 15-17. yüzyıl felsefesinde aşağıdakilerden hangisinin öne çıkan görüşlerden olduğu söylenemez?

A) Hümanizm
B) Bilimsel yöntem
C) Kartezyen felsefe
D) Siyaset felsefesi
E) Varoluşçuluk

7. Descartes'ın kesin doğruluklara ulaşmak için uyguladığı dört kuralının ilki; doğruluğu apaçık bilinmeyen hiçbir şeyi doğru olarak kabul etmemek, acele yargı vermekten ve ön yargılara saplanmaktan dikkatle çekinerek ve verilen yargılarda yalnızca kendilerinden kuşku duyulamayacak derecede açık ve seçik olarak kavranılan şeyleri bulundurmaktır. Bu kural bize, Descartes felsefesinin en temel kavramlarından biri olan açık ve seçik kavramını sunar. Descartes'a göre ancak açık ve seçik olarak kavranılan şeyler hakkında yargı verildiğinde aldanılmaz. Öyleyse açık olan; "dikkatli bir zihne görünen ve belli olan" bilgidir, seçik olan ise "keskin ve başka bilgilerden ayrı bir bilgi"dir. Artık doğruluğun ölçütü açık ve seçik olmasıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde açık ve seçik kavramları doğru şekilde örneklenmemiştir?

A) Ağzının içinde bir ağrı olduğu bilgisine sahip kişinin, doktor sorduğunda hangi dişinin ağrıdığını da göstermesi
B) Güneş ışığı altında görünen şeyin bilgisine sahip olan kişinin, o şeyin aynı zamanda hangi nesne olduğunu da söylemesi
C) Bir konuda açık bir fikre sahip olan kişinin, o konuyla ilgili olguların kurucu ögelerinin belirsizliğini ortaya koyması
D) Kedilerin kuyruklu olduğu bilgisine sahip olan çocuğun, köpek gördüğünde onun kedi olmadığını söylemesi
E) Ufukta bir nesne gören kişinin nesne yaklaştıkça o nesnenin gemi olduğunu ayırt etmesi

8. Francis Bacon'a göre insanoğlu doğaya egemen olmak istiyorsa, doğayı bilmeli ve onun yasalarından haberdar olmalıdır. Bu uğurdaki tek doğru araçsa bilimdir. "Bilgi güçtür." ifadesi Rönesans'ın yeni doğa ve insan anlayışının etkisindeki Bacon'ın felsefesinin iki kelimelik özeti gibidir. Doğanın gücünün karşısına korkmadan çıkabilmenin yolu, Bacon'a göre bilgidir.

Buna göre insanı aşağıdakilerden hangisi doğa karşısında güçlü kılar?

A) Doğaya egemen olma isteğinin artırılması
B) Geçmişten aktarılan bilgilerin doğru kabul edilmesi
C) Doğa yasalarının tespit edilmesi
D) İnsanın öğrenme yeteneğinin ön plana çıkarılması
E) İnsanın ahlaki olarak eğitilmesi

9. Skolastik felsefenin temel özelliği, Hristiyan inancının öğretilerini akılla anlaşılır kılmaktır. Skolastik felsefede teoloji egemendir. Felsefi çalışmalar dinsel kabullerin doğrultusunda yapılmaktadır. Akıl-inanç probleminde aklın yetersizliği vurgulanmış, bu eksikliğin inançla tamamlanabileceği düşünülmüştür. Sadece aklın yetersizliği değil bireyin de yetersiz olmasından kiliseye tam bağlılığın esas alınması gerektiği savunulmuştur. Skolastik düşünce, bireysel hayatla birlikte toplumsal hayatın bütününde de etkilidir. Siyaset, ekonomi ve hukuk gibi alanlarda belirleyici unsur dindir.

Rönesans'la başlayıp 15-17. yüzyıl aralığında Batı'da gelişen felsefi düşünce sistemine modern düşünce adı verilir. Skolastik felsefede olduğu gibi modern düşüncenin yarattığı değişim de hayatın her alanında gerçekleşmiştir. Modern düşüncede felsefe, bilimi temel almış ve kurumlar (kilise) yerine birey ve bireyin düşüncesi ön plana çıkarılmıştır. Bu dönemde felsefeye bilimsel yöntemin kılavuzluk etmesi beklenmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda;

I. Felsefe dinin etki alanından kurtulup bilimin etki alanına girmiştir.
II. Genelin düşüncesi yerine bireyin düşüncesine önem verilmeye başlanmıştır.
III. Din her dönemde düşünceye yön vermiştir.
IV. Akla duyulan güven her zaman ön planda olmuştur.

ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I. B) Yalnız III. C) I ve II.
D) II ve IV. E) I, III ve IV.

10. 15-17. yüzyıl felsefi düşüncesinin ortaya çıkmasında İslam dünyasından yapılan çeviri faaliyetlerinin etkisi büyüktür. Yüzyıllar boyunca Orta Çağ'ın karanlık dehlizlerinde dolaşan Batı, tekrar bilime ve felsefeye yönelmek istemiştir ama elindeki birçok bilgiyi kiliseye ters düştüğü gerekçesi ile yok ettiği için amacına ulaşamamıştır. Batı dünyası aradığı bilgiye İslam dünyası üzerinden yapılmış çeviriler sayesinde ulaşmış, böylelikle Rönesans gerçekleşmiş ve modern felsefenin temelleri atılmaya başlanmıştır.

Bu parçadan hareketle;

I. Düşünce alanındaki gelişmeler uygarlıklar arasındaki etkileşimle gerçekleşir.

II. Modern felsefenin doğuşunda İslam dünyasından yapılan çeviriler etkili olmuştur.

III. Batı uygarlığının dini değerleri 15-17. yüzyıl felsefesini desteklemiştir.

IV. Batı uygarlığı dinin etkisinden sıyrılarak rasyonel adımlar atmıştır.

V. İslam dünyasındaki baskılardan kaçan düşünürler, modern felsefenin doğuşuna katkı sağlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız IV. B) I ve II. C) III ve V.
D) I, II ve IV. E) III, IV ve V.

11. Skolastik felsefe, Hristiyanlığın öğretilerini akılla anlaşılır kılma çabasının sonucunda ortaya çıkmıştır. Felsefi açıklamalar dinsel kabullere uygun yapılmıştır. Akıl-inanç probleminde aklın yetersizliği vurgulanmış, bu eksikliğin inançla tamamlanabileceği düşünülmüştür. Aklın yetersizliğinin yanında bireyin de yetersiz olduğu düşünüldüğünden kiliseye tam bağlılığın esas alınması gerektiği savunulmuştur. Yönetim, ekonomi ve hukuk gibi alanlarda da din tek belirleyici unsurdur. Rönesansla başlayıp 17. yüzyılda pekişen düşünce sistemine modern düşünce adı verilir. Skolastik felsefenin düşünce alanında ve hayatın tüm yönlerinde etkili oluşu, modern düşüncenin yarattığı değişimin yine hayatın tüm yönlerinde etkili olması sonucunu doğurmuştur. Modern düşüncede felsefe, bilimi temel almış, akıl tek kılavuz haline gelmiştir. Birey ve bireyin düşüncesi tüm yönleriyle öne çıkarılmıştır. İnanç ve akıl farklı iki alan olarak kabul edilmiş, birbirinden ayrı konumlandırılmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi modern düşüncenin Skolastik düşünceden farkı değildir?

A) Toplumsal ve dinsel olanın yerine bireysel ve bilimsel olan geçmeye başlamıştır.

B) Hayatın tüm unsurları dini düşünceden arındırılarak yeniden yorumlanmıştır.

C) Hukuki, yönetimsel, ekonomik sorunlar akıl ve inanç çerçevesinde tartışılmaya başlamıştır.

D) Kutsal metinlerin doğruluğu tartışılmaya başlanmıştır.

E) Akla dayalı felsefi anlayış tekrar önem kazanmaya başlamıştır.

12. Bacon, insanlığa gerekenin bilimsel bir pratiğe dayanan yeni bir tutum ve yöntem bilgisi olduğunu düşünür. Bacon'a göre önce doğayı deneyler aracılığıyla gözlemleyip verileri toplamamız, ardından ne bildiğimizi çözümlememiz ve sonunda da ulaştığımız en güvenilir doğrulara göre hareket etmemiz gerekir. Öne sürdüğü bu "yeni mantık", bu yeni düşünme yolu Aristotelesçi tasımın (kıyasın) yerini alacaktır. Eski düşünme yöntemleri doğa yasalarının gerçek bilgisini üretecek durumda değildir. Bacon ancak yeni deneysel yöntemle doğaya egemen olunabileceğini düşünmektedir. Ancak doğaya egemen olmak için önce onu iyice tanımak, hangi nedensel yasalarla nasıl işlediğini iyice bir anlamak gerekmektedir: "Bilgi güçtür, egemen olmaktır." Fakat nedensel yasaların bilgisine ulaşmanın önünde bazı engeller bulunmaktadır. Bacon doğayı yorumlayarak açıklamaktan çok, ona ilişkin acele kestirimlerde bulunmamıza yol açan yanlış kanı ve önyargılara dayalı düşünceleri idoller yani zihnin putları olarak adlandırır. İnsanoğlu doğayı kendi gerçekliği içinde kavrayıp ona egemen olmak ve doğru bilgilere ulaşmak istiyorsa, ilk yapması gereken şey, insan zihnine yer etmiş bu idollerden bir an önce kurtulmaktır.

Buna göre doğaya egemen olmak aşağıdakilerden hangisi ile sağlanabilir?

A) Eski düşünme yöntemleri ile yeni yöntemleri birleştirerek varlığı bilgisine ulaşarak

B) Varlığın mutlak bilgisine ulaşmak zor olsa da yeni bilimsel yöntemin bunu sağlayacağına inanarak

C) Akıl ilkelerine göre bilim yapıldığında doğaya egemen olmanın yolunun açılacağının farkına vararak

D) Yeni bilim anlayışının ilkeleriyle doğanın bilgisine ulaşmayı engelleyen kuruntuları yok ederek

E) Olgular arasında var olan ilişkileri Tanrı'nın yasaları ile çözümleyerek

13. Kötülük diye adlandırdığımız şeylerin bir kısmı, zorunlu olarak, sonlu bir evrende yaşadığımız gerçeğinin bir sonucudur. Nitekim eşya zaman ve mekânda sınırlanmış olmalıdır. Eşya sonsuza kadar var olamaz, insan da dâhil olmak üzere hepsi fanidir. Dolayısıyla bu sınırlamalar ve beraberinde getirdikleri kötülük en kusursuz evrende dahi gereklidir.

Düşünceleri 15-17. yüzyıl felsefesine kaynaklık eden Aquinalı Thomas'ın bu ifadelerini, temel mesele yapan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) "Varlığın özünde ruh ve madde cinsinden iki ayrı cevher olduğu" anlamına gelen düalizm

B) "Duyular ile algılayamadığımız varlıkların nedenlerini ve temellerini" konu alan metafizik

C) "Kötülük probleminin çözümüne yönelik bir çaba" olan teodise

D) "Düşüncenin üzerine düşünme" anlamına gelen refleksif düşünce

E) "Tüm bilgilerin göreceli olduğu, kişiden kişiye değiştiği" anlamına gelen rölativite

14. Ütopya olmayan yer anlamına gelmektedir. Siyaset felsefesinde gerçekleşmesi mümkün olmayan hayali devlet düzenlerini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Filozoflar geliştirmiş oldukları ütopik devlet anlayışları ile ideal bir düzen arayışında bulunmuşlardır. Distopyalar ise korku ütopyalarıdır. 20. yüzyılda yaşanan savaşlar, filozofları gelecekte dünyanın karşı karşıya kalacağı yaşam biçimi hususunda endişelenmeye itmiş ve yazılan distopyalarla halkın olabilecek şeyler hususunda uyanık kalması sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Farabi'nin 'Erdemli Şehir' düşüncesinde, şehri yöneten idareci bedenen ve ruhen sağlam, zeki, öğrenme ve öğretmeyi seven, dürüst kimseler olmalıdır. Ancak bu sayede topluma bu değerler aşılanabilecektir. Dolayısıyla Farabi'nin bu düşüncesi bir ütopyadır.

B) Thomas More 54 büyük şehri barındıran bir ada hayal eder. Bu adada insanlar günde 6 saat çalışarak tüm toplumun temel ihtiyaçları giderilir, artan kalan zamanlarda ise insanlar sanat ve bilimle meşgul olur, ruhlarını olgunlaştırırlar. Dolayısıyla More'un düşüncesi bir ütopyadır.

C) Campenella'nın 'Güneş Ülkesi' düşüncesinde bilim ve felsefe egemendir. Devletin başında hem filozof hem rahip olan bir hükümdar vardır. Herkese yeteneğine göre iş verilir ve herkes ihtiyacı olanı, hak ettiğini elde eder. Dolayısıyla Campenella'nın düşüncesi bir ütopyadır.

D) George Orwell'ın '1984' adlı eserinde dünya kuvvetleri denk olan üç büyük cepheye ayrılmıştır. Her yere 'Büyük birader sizleri gözetliyor." levhası asılmıştır. Ülke yönetimi etrafa 'Savaş barıştır, özgürlük köleliktir, bilgisizlik güçtür.' yazılı levhalar astırır. Dolayısıyla 1984 bir ütopyadır.

E) Huxley'in 'Cesur Yeni Dünya' düşüncesinde bilim ve teknolojinin zirvede olduğu bir gelecek hâkimdir. İnsanlar belirli düşüncelere göre koşullandırılır. Sevmek, acımak gibi insani duygular silinir. Dolayısıyla Cesur Yeni Dünya bir distopyadır.

15. Demokritos ve La Mettrie gibi düşünürlere göre asıl var olan şey maddedir. Evrendeki her şey madde ve onun hareketlerine indirgenebilir. Platon ve Aristoteles'e göre ise asıl var olan şey ideadır. Platon'da asıllar idealar âleminde yer alırken, Aristoteles'e göre ise form da kendisini maddede açığa çıkarabilir. Descartes'a göre ise varlık bir bakıma madde bir bakıma da düşünceden meydana gelmektedir. Descartes'ta düşünceden kastedilen bilinçtir.

Buna göre Descartes ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Descartes'ın varlık anlayışı özellikle materyalizm üzerine şekillenmiştir

B) Descartes'ın varlık anlayışı temelde idealizm üzerine inşa edilir.

C) Descartes'a göre ruh da madde cinsindendir.

D) Descartes şüphe anlayışını savunarak doğru bilginin imkânsızlığına vurgu yapar.

E) Descartes'ın varlık anlayışı materyalist ve idealist görüşlerin bir sentezi durumundadır.

16. Rönesans'ın doğa görüşü; Kopernik'in, Telesio'nun ve Bruno'nun yapıtında Antik Yunan görüşüne karşıt bir görüş olarak biçimlenmeye başlamıştır. Bu karşıtlığın merkez noktası; doğa dünyasının, fizik bilimince incelenen dünyanın bir organizma olduğunun yadsınışı, onun hem zekâdan hem de yaşamdan yoksun olduğunun ileri sürülüşüydü. Bundan dolayı, doğa dünyası kendi devinimlerini rasyonel bir biçimde düzenleyemez, hele kendi kendini hiç devindiremez. Doğa yasaları bir organizma değil, bir makinedir. Ancak Rönesans düşünürleri de, Antik Yunan gibi, doğa dünyasının düzenliliğinde zekânın bir anlatımını görmekteydiler. Antik Yunanlılar için bu zekâ doğanın kendi zekâsıyken, Rönesans düşünürleri için doğadan başka bir şeyin, doğanın Tanrısal yaratıcısının, yöneticisinin zekâsıdır.

Buna göre Rönesans'ın doğa anlayışını Antik Yunan doğa anlayışından ayıran <u>temel konu</u> aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğanın kendine özgü bir zekâsının olduğunu varsaymaları
B) Doğa yasalarının bir organizma olduğunu öne sürmeleri
C) Doğanın Tanrısal bir gücün zekâsı ile devinimde bulunduğunu düşünmeleri
D) Doğa dünyasının zekâ ve yaşam dolu olduğunu ileri sürmeleri
E) Doğa dünyasının kendi devinimlerini rasyonel bir biçimde düzenleyeceğini önermeleri

17. Skolastik düşünce tarzını reddeden hümanizm, özellikle kilisenin otorite olarak görülmesine karşı çıkmıştır. İnsanı
MS 2-MS 15. yüzyıl felsefesinin dogmatik etkisinden uzaklaştırmaya çalışan hümanizm ile kuşkucu felsefe yeniden önemli hâle gelmiştir.

Bu bilgiler ışığında Dante'nin 'İlahi Komedya' adlı eserinden alınan;

Ne Cehennem'in zifiri karanlığı,
ne alabildiğine bulut kaplı,
gezegensiz, yoksul bir gökyüzü,

gözlerime böyle kalın bir örtü örtmüştü,
ne de duyularımı köreltmişti,
üstümüze çöken bu duman gibi, öyle ki,

insan açık tutamıyordu gözlerini;
hem bilge hem dost rehberim, bunun üzerine
yanıma yaklaştı, omzunu uzattı.

Yolunu şaşırmamak, yaralanmasına, belki de
ölmesine yol açacak bir nesneye
çarpmamak için rehberinden ayrılmayan biri gibi,

leş gibi kokan bu havada ben de, sürekli:
"Sakın yanımdan ayrılayım deme" diyen rehberimi
dinleye dinleye yürüyordum.

şiirinde "Sakın yanımdan ayrılayım deme." **diyen rehberini aşağıdakilerden hangisi temsil eder?**

A) Tanrı
B) Doğa
C) Akıl
D) Felsefe
E) Sanat

18. Hümanizm, Antik Yunan felsefesine geri götüren bir düşünüşün sonucudur. Bu geri dönüş ile insan ve evren yeniden yorumlanmış, insanın yeniden özneleşmesinin yolunu açan bir yönelim olmuştur. Bu bakımdan hümanizm, insanın merkeze alındığı ve aklının öne çıkarıldığı bir bakış açısıdır.

Buna göre hümanist yönelimin aşağıdakilerden hangisine yönelik bir tepki olduğu söylenemez?

A) Felsefenin konusu dindir.
B) Doğa; din ve akıl ile açıklanabilir.
C) Hayatın tüm unsurları geri plandadır.
D) Toplumsal hayat dünyevidir.
E) Birey geri plandadır.

19. Amacım bu, yani insan bilgisinin kaynağını, bunun yanında da inancın, sanının ve onaylamanın temellerini ve derecelerini araştırmak olduğuna göre, artık zihnin fiziksel yönüyle ilgilenmeyeceğim; onun özünü neyin oluşturduğunu, ruhumuzdaki hangi devimler ya da bedenimizdeki hangi değişimler yüzünden organlarımızla duyumlar ya da anlama yetilerimizden ideler elde ettiğimiz ve bu idelerden bir bölümünün ya da hepsinin oluşumları yönünden maddeye bağlı olup olmadığı konularıyla uğraşacağım.

John Locke "İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme"

Bu parçadan hareketle Locke'un aşağıdakilerden hangisi ile ilgilendiği söylenemez?

A) Ruhtaki devimlerle zihindeki ideler arasındaki ilişki
B) İnsan bilgisinin kaynağı
C) Zihnin özünün ne olduğu
D) İdelerle madde arasındaki ilişki
E) Akıl yoluyla elde edilen idelerin temellendirilişi

20. 15-17. yüzyıl filozoflarından Leibniz'in bir yanı İlk Çağ'da, bir yanı Orta Çağ'da, bir başka yanı ise kendi çağındadır. Platonculuğu, Aristoteles'i, Skolastik felsefeyi yeniden değerlendirip yorumlayarak bunları modern mekanist felsefeye harmanlamak çabasındadır. Modern mekanik felsefe, Descartes'ta gördüğümüz gibi evreni önceden belirlenebilen yasallıklarla uyumlu işleyen bir makine gibi görür. İşte Leibniz'in uyumu gözeten tavrı, mekanik dünya tasarımı ile erekselci metafizik hatta dinsel dünya tasarımını birleştirme uğraşında açığa çıkar. Bir başka deyişle, işleyişi bilimsel olarak saptanabilir evrenin metafizik temellerini ortaya koyar. Çünkü Leibniz mekanik biçimde açıklanabilen fenomenlerin altında metafizik tözler olduğu düşüncesindedir.

Bu görüşleri ile Leibniz, aşağıdaki ifadelerden hangisi ile tanımlanabilir?

A) Doğa filozofudur.
B) Uyum filozofudur.
C) Antik dönem filozofudur.
D) Materyalist bir filozoftur.
E) Kinik bir filozoftur.